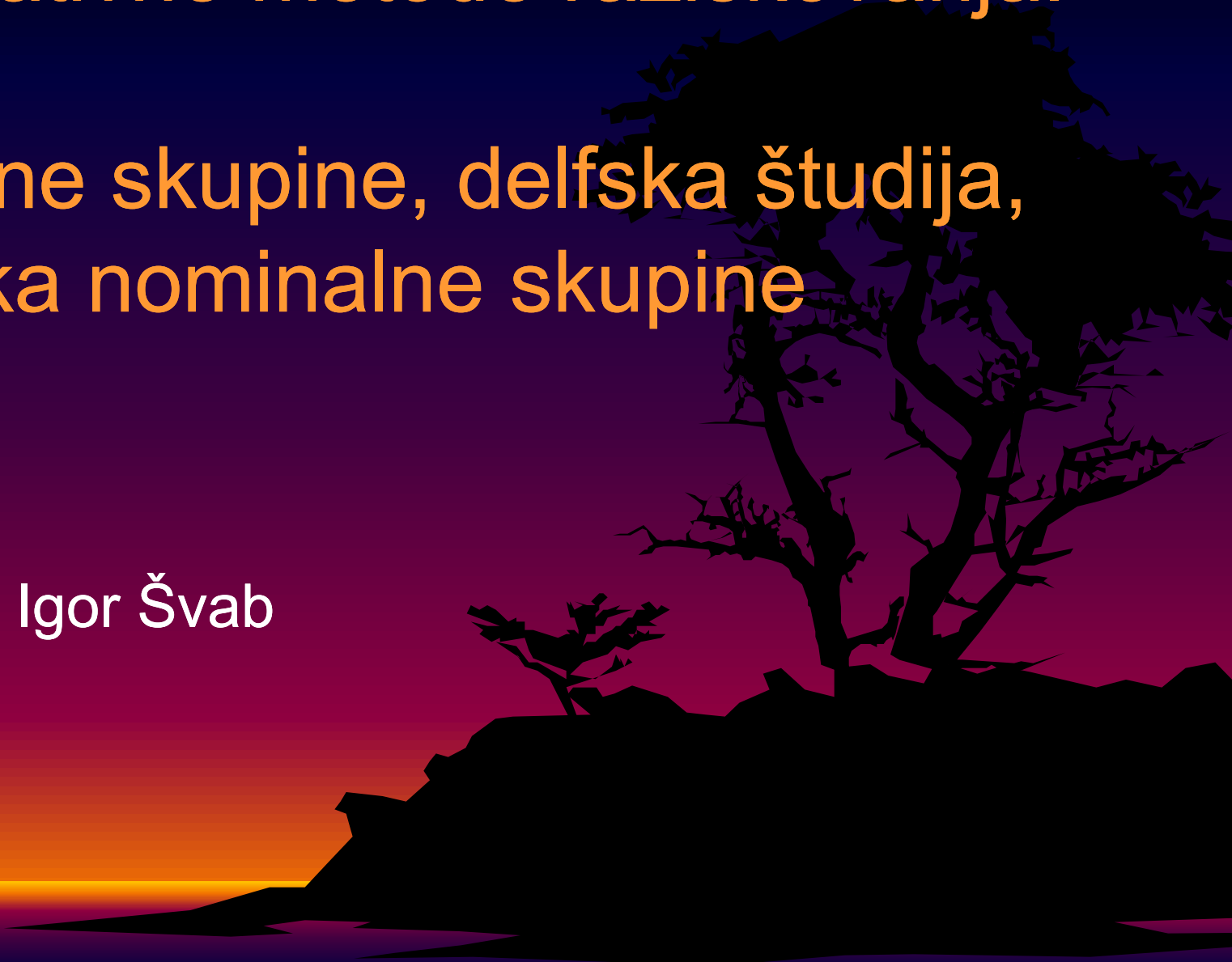

Kvalitativne metode raziskovanja: fokusne skupine, delfska študija, tehnika nominalne skupine

Prof. dr. Igor Švab

FOKUSNE SKUPINE

Doktorski študij
Biomedicina

Postopek

- Ponavljamo do saturacije ali dokler ne dosežemo vnaprej določenega števila skupin
- Večja homogenost: manj skupin
- Heterogenost: več skupin
- 6-8 udeležencev
- Predvidite, da bo kdo izpadel

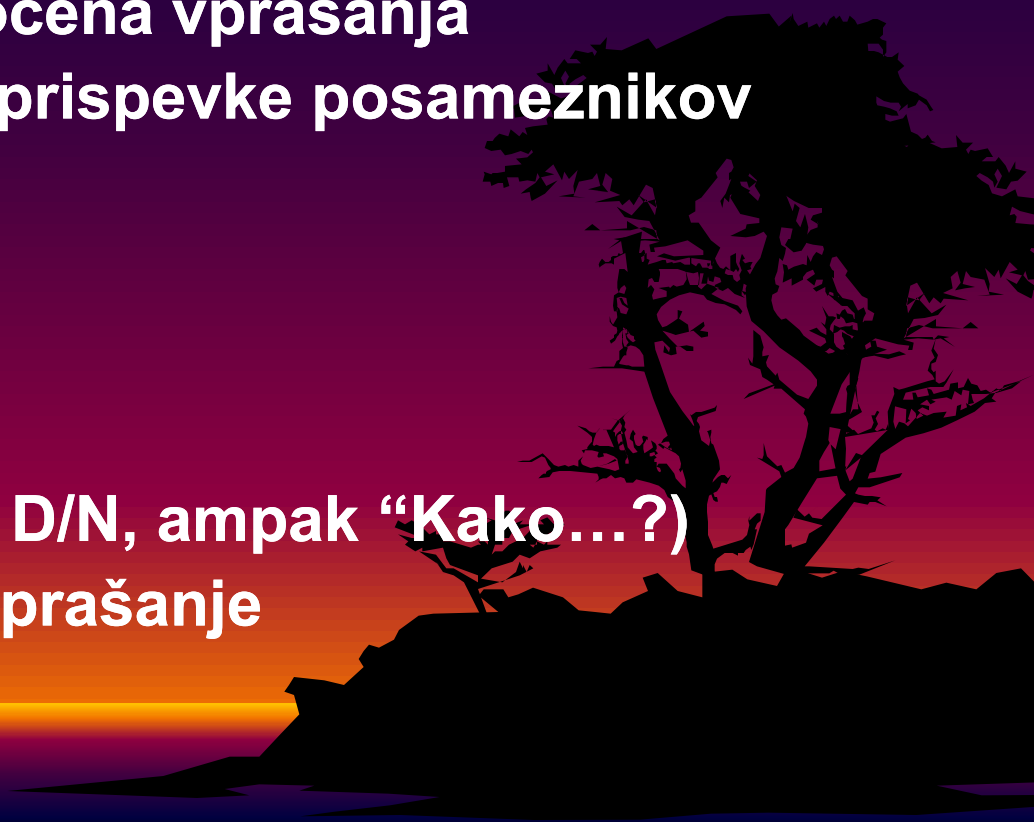
Postopek

Struktura:

- **+**: jasna, vnaprej določena vprašanja
- **+/-**: več možnosti za prispevke posameznikov

Teme in vprašanja:

- **Usmerjene**
- **Odprta vprašanja (ne D/N, ampak “Kako...?”)**
- **Približno 15 min. za vprašanje**

Postopek

F Moderator:

- Izkušen
- Po možnosti ne raziskovalec
- Cilj:
 - vsak mora govoriti,
 - vse teme morajo biti pokrite,
 - čas

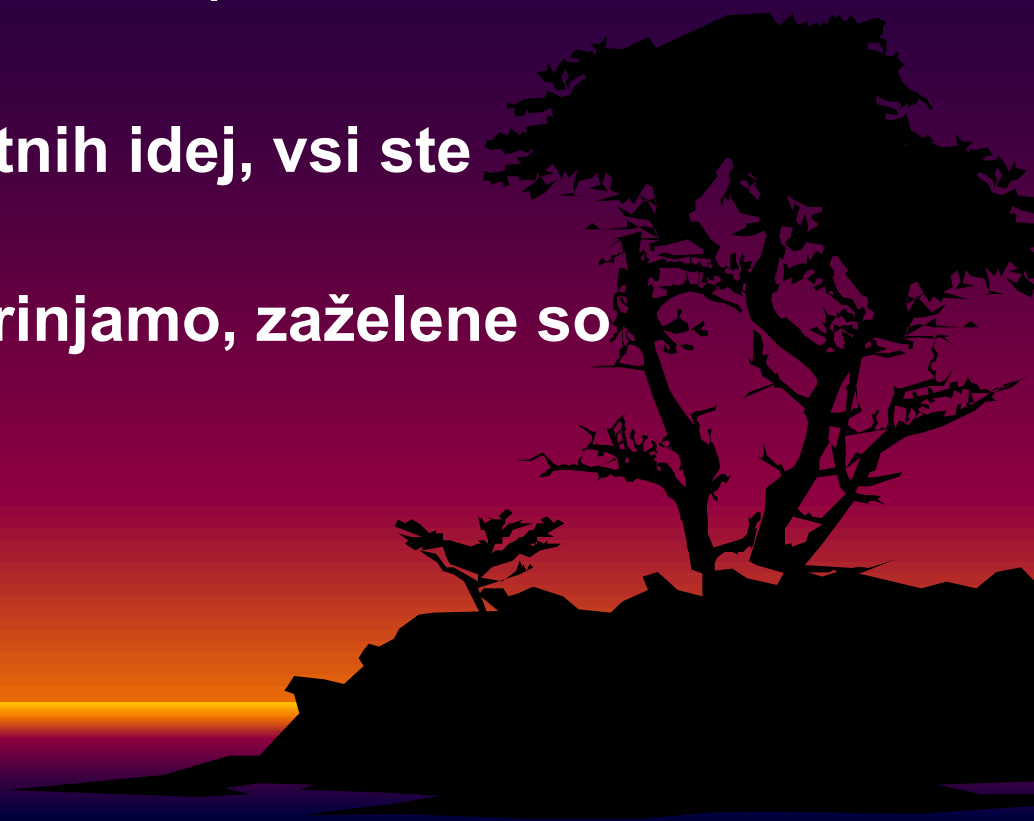
F Opazovalec:

- Dinamika skupine (strinjanje, smeh, odpor)
- Zbiranje dodatnih informacij
- Zapisuje, kdo govori

Postopek: Uvod

- Uvod: naj ljudje razumejo vprašanje
- Seznam tem (3 ali 4 teme)
- Uvodno vprašanje (ice-breaker)
- Uvodna pojasnila
 - Ni bolj ali manj pametnih idej, vsi ste strokovnjaki
 - Ni potrebno, da se strinjamo, zaželeno so različne ideje
 - Etika: snemanje!

Postopek: potek

- Usmerjaj
- Predvidi podvprašanja
- Pazi, da vsi govorijo
- Pazi na čas

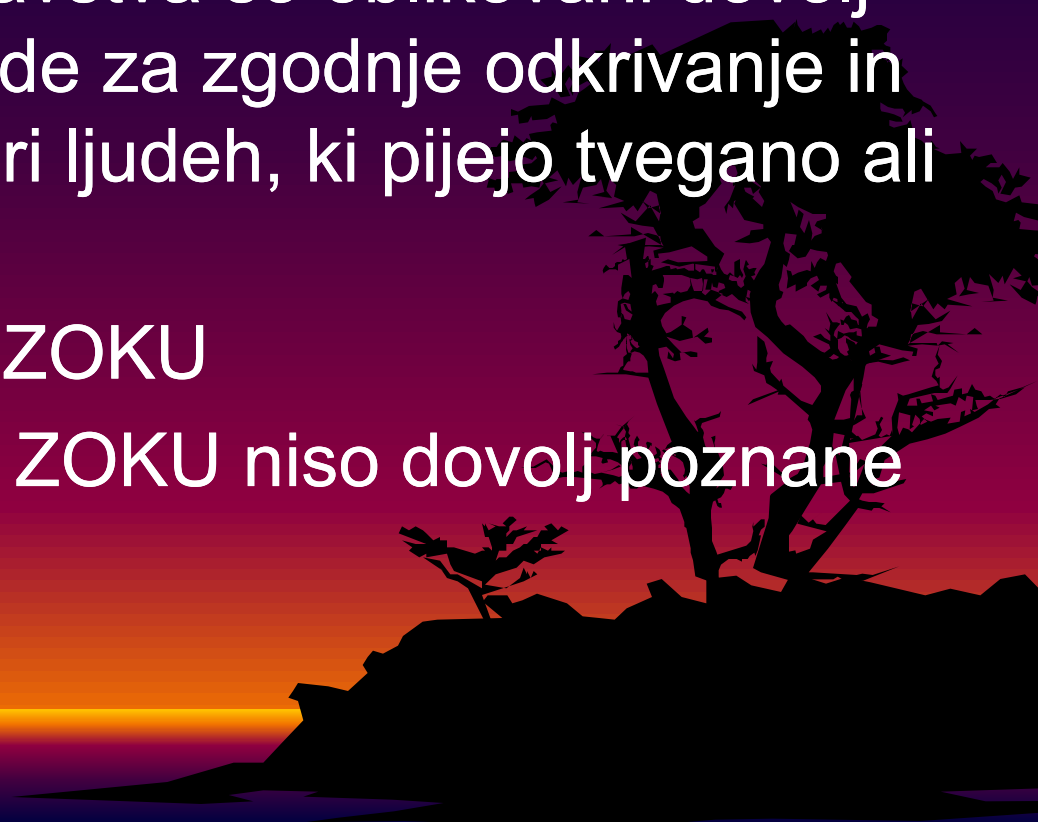
Primer:

FS za iskanje ovir za izvajanje ZOKU (zgodnje odkrivanje problematičnega pitja in kratki ukrepi ob tem)

Izhodišče

- F veliko medicinskih, socialnih in družbenih problemov je povezanih s pitjem alkohola
- F na ravni osnovnega zdravstva so oblikovani dovolj učinkoviti načini in metode za zgodnje odkrivanje in kratke ukrepe (ZOKU) pri ljudeh, ki pijejo tvegano ali škodljivo
- F zdravniki redko izvajajo ZOKU
- F ovire za redno izvajanje ZOKU niso dovolj poznane

Kako do odgovorov?

- F s kvantitativno metodo?
- F fokusne skupine
 - homogene (spol, izobrazba, starost, izkušnje, položaj”,...)
 - “se ne poznajo”
 - koliko skupin?
 - koliko v eni skupini?
 - koliko časa pogovor?
 - katera so osnovna pravila pogovora?
 - kakšne so lahko težave?

Izvedba FS

- F vnaprej pripravljena relevantna vprašanja
- F določeni vlogi moderatorja in opazovalca
- F snemanje
- F prepis posnetega pogovora
- F analiza (2)
- F predstavitev analize in njenih rezultatov
- F uporaba dobljenih rezultatov

Nekaj rezultatov

- F nestrinjanje s sprejetimi mejami malo tveganega pitja
- F različno razumevanje, kaj je alkoholna pijača
- F različno razumevanje vloge zdravnika DM
- F preobremenjenost zdravnikov z delom
- F plačilo za ZOKU
- F preslabo znanje ZOKU
- F pacienti odklanjajo sodelovanje
- F pomanjkanje socialne podpore
- F etične dileme

Uporaba dobljenih rezultatov

- F priprava priročnika za zdravnike za obravnavo problematike pitja alkohola
- F prevod in adaptacija evropskih kliničnih smernic za ZOKU osnovnem zdravstvenem varstvu
- F vključitev učenja ZOKU v vsebino specializacije iz družinske medicine
- F izvajanje zdravstveno vzgojnega nacionalnega projekta “Sporočilo v steklenici”
- F možnost financiranja izvajanja ZOKU

DELFSKA ŠTUDIJA

A large, dark silhouette of a tree with a thick trunk and a wide, spreading canopy stands on a rocky, uneven outcrop. The background is a vibrant sunset sky with a gradient from deep blue at the top to bright orange and yellow near the horizon. The tree's shadow is cast onto the rock it sits upon.

Doktorski študij
Biomedicina

Delfska študija

- F Delfska študija je metoda, s pomočjo katere načrtno zbiramo stališča in mnenja s strani sodelujočih na način, da le-ti odgovarjajo na vprašalnik, ki jim je poslan. Zbiranje podatkov poteka na kvalitativen način in zagotavlja številne koristne informacije. Klasično poteka v treh krogih in ima namen v tretjem krogu doseči strinjanje med udeleženci z določeno trditvijo.

Principi

- F Posamezniki delajo samostojno
- F Sami generirajo ideje
- F Gre za iskanje konsenza in opredelitve prioritet

1. krog: zapisovanje idej

F Uvod: povabilo k raziskovanju

- Cilj raziskave
- Pojasnitev postopka
- Etika
- Pojasnitev vprašanja

F Tiho generiranje idej

- Vsak udeleženec napiše ideje, ki se mu zdijo pomembne, v obliki prostega teksta

F Parfraziranje in kategoriziranje

- Raziskovalec tvori smiselne ideje tako, da iste ideje parafrazira kot isti stavek oz. nekatere ideje združi

2. krog

F Seznanjanje z idejami

- Vsi udeleženci se seznaniijo z vsemi idejami

F Izbor najpomembnejših idej

- Udeleženci označijo tiste ideje, s katerimi se strinjajo
- Stopnja strinjanja ni pomembna

F Izberemo tiste ideje, s katerimi se vsi strinjajo, ostale ideje se izločijo

3. krog

- F Seznanjanje z izborom
- F Drugo glasovanje
 - Glasovanje o pomembnosti (običajno petstopenjska lestvica, lahko rang)
- F Rangiranje
- F Povratna informacija udeležencem

Uporabnost

F Raziskovalno

- Iskanje prioritet

F Neraziskovalno

- načrtovanje izobraževalnih programov,
- načrtovanje organiziranih sprememb
- Politične odločitve
- Izdelava strategij
- samokontrola (audit)

Težave

- F Izbor sodelujočih
- F Zagotavljanje sodelovanja (odstotek odgovorov)
- F Veliko administrativnega dela
- F Ni verbalne komunikacije

Prednosti

- F Fleksibilnost
- F Anonimnost
- F Ni zunanjih vplivov na odgovore
- F Nezahtevna analitika

Primer:

Delfi študija o skupnostni akciji za zmanjšanje pitja alkohola v Sloveniji

Izhodišče

- F veliko medicinskih, socialnih in družbenih problemov je povezanih s pitjem alkohola
- F pitje alkohola je možno zmanjšati
- F zelo malo je aktivnosti v tej smeri
- F katere akcije za zmanjšanje škode zaradi pitja alkohola bi bile sprejemljive in izvedljive v Sloveniji?

Kako do odgovorov?

F s kvantitativno metodo?

F fokusne skupine?

F Delfi študija

- izbor strokovnjakov
- več stopenj – korakov – “rund”
- analiziranje, grupiranje, parafraziranje odgovorov
- Rangiranje za ugotavljanje soglasja - konsenza

Izbrani strokovnjaki (45)

1. Osnovno zdravstvo: zdravniki družinske medicine, pediatri, specialisti MDPŠ, medicinske sestre (n=12)
2. Paramedicinski strokovnjaki: socialni delavci, psihologi, sodelavci preventivnih programov, člani AA (n=12)
3. Politiki in vladne službe: lokalni politiki, poslanci, inšpektorji, sodelavci ZZZS (n=9)
4. Nevladne in prostovoljne organizacije, društva, zveze idr: novinarji, učitelji, duhovniki, sociologi, sodelavci RK, Karitasa, Zveze potrošnikov, zavarovalnic, člani študentskih organizacij, planinskih društev (n=12)

Nekaj rezultatov

Aktivnosti na 3 nivojih

- F Državna raven
- F Aktivnosti za posebne skupine ljudi
- F Aktivnosti posameznih skupin

Državna raven

- Kompleksna alkoholna politika
- Obvezna treznost za voznike
- Dosledno upoštevanje omejitve prodaje alkohola mladoletnim
- Nadzor in višje kazni za kršitelje
- Nižja cena brezalkoholnih pijač v primerjavi z alkoholnimi
- Aktivna podpora zdravstveno vzgojnim

Aktivnosti za posebne skupine ljudi

- Pogovori z otroci in mladostniki o alkoholu
- Spodbujanje k zdravemu načinu življenja in k treznemu preživljanju prostega časa z didaktičnimi igrami
- Posebni programi v šolah za boljše sporazumevanje in oblikovanje samopodobe
- Centri za pomoč različnim marginalnim skupinam ljudi
- Organiziranje skupin za samopomoč med zaposlenimi in med različnimi marginalnimi skupinami
- Predavanja in tematske diskusije med zaposlenimi
- Dosledno izvajanje ukrepov ob pitju med na delovnim časom
- Organiziranje različnih oblik svetovanja za ljudi, ki imajo težave zaradi pitja alkohola

Aktivnosti za posebne skupine ljudi

- **Mediji:** spodbujanje k zdravemu načinu življenja s čim manj alkohola in članki oz. programi za izobraževanje za alkoholno problematiko
- **Osnovne in srednje šole:** Metode in programi za izboljšanje komunikacije, prepoved alkohola pri vseh dejavnostih, povezanih s šolo; organiziranje in spodbujanje aktivnega vključevanja v šport in druge interesne dejavnosti; starši morajo biti aktivno vključeni
- **Mladinske in študentske organizacije:** Promocija in spodbujanje dobre komunikacije in zdravih alternativ pitju alkohola
- **Cerkev:** Uporaba različnih metod za izobraževanje na področju alkoholne problematike; organiziranje pomoči za ljudi s težavami zaradi alkohola; duhovniki bi morali biti vzor treznosti
- **Zdravniki:** Promocija zdravega načina življenja; izobraževanje o škodljivostih alkohola, zgodnje odkrivanje in ukrepanje pri ljudeh, ki pijejo tvegano ali škodljivo ali so zasvojeni; zdravniki naj ne pijejo alkohola na javnih mestih

Uporaba dobljenih rezultatov

- F Predstavitev rezultatov Ministrstvu za zdravje
- F Izobraževanje zdravnikov družinske medicine za obravnavo problematike pitja alkohola
- F Spodbuda za nadaljevanje zdravstveno vzgojnega nacionalnega projekta "Sporočilo v steklenici"
- F ? Intenzivnejša vključitev medijev
- F ? Intenzivnejša vključitev šol in univerz
- F ? Intenzivnejša vključitev politikov
- F ? Vključitev znanih osebnosti (glasbeniki, športniki,...)
- F ? Povezava s cerkvijo

TEHNIKA NOMINALNE SKUPINE

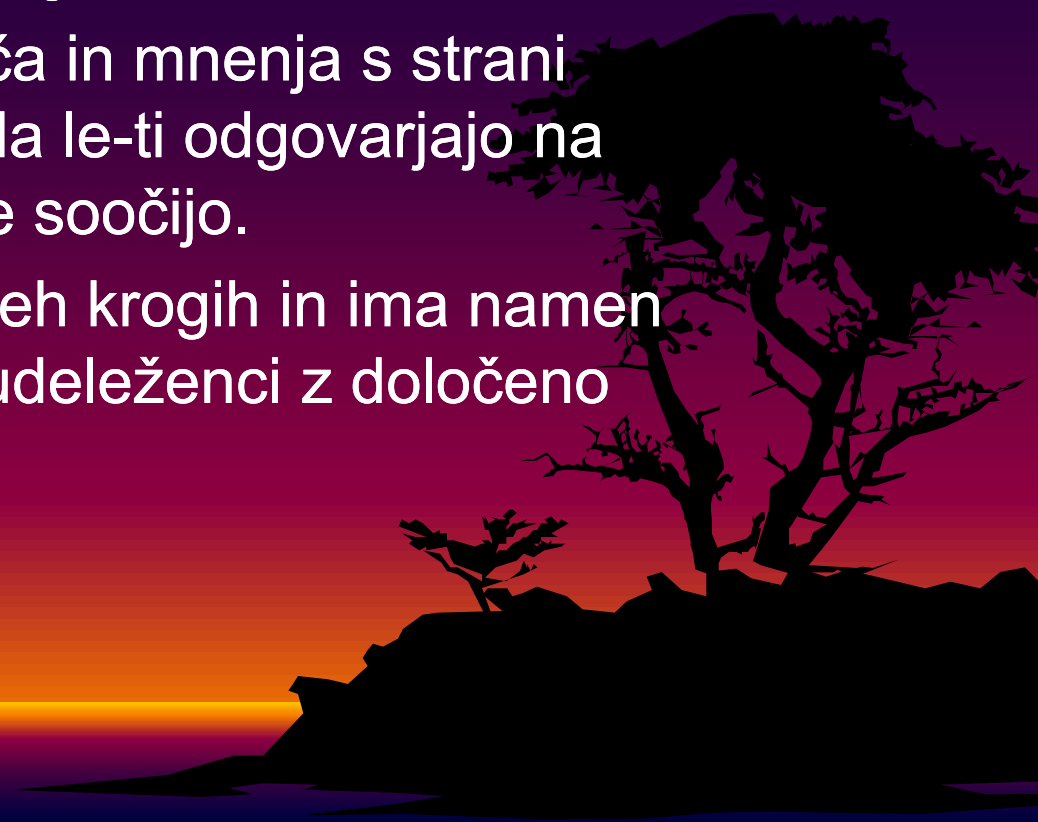
Doktorski študij
Biomedicina

Tehnika nominalne skupine

F Zelo podobno, samo, da omogoča verbalno komunikacijo med udeleženci:

- načrtno zbiramo stališča in mnenja s strani sodelujočih na način, da le-ti odgovarjajo na vprašanje, s katerim se soočijo.
- Ravno tako poteka v treh krogih in ima namen doseči strinjanje med udeleženci z določeno trditvijo

1. krog: zapisovanje idej

F Uvod

- Cilj raziskave
- Pojasnitev postopka
- Etika
- Vprašanje

F Tiho generiranje idej:

- Vsak udeleženec napiše ideje, ki se mu zdijo pomembne

F Seznanjanje z idejami

- Vsi udeleženci se seznaniijo z vsemi idejami
- ***Razprava o idejah, izmenjava mnenj***

2. krog

- F Izbor najpomembnejših idej
 - S katerimi idejami se udeleženci strinjajo
- F Izbor idej
 - Izberemo tiste ideje, s katerimi se vsi strinjajo
 - Stopnja strinjanja ni pomembna

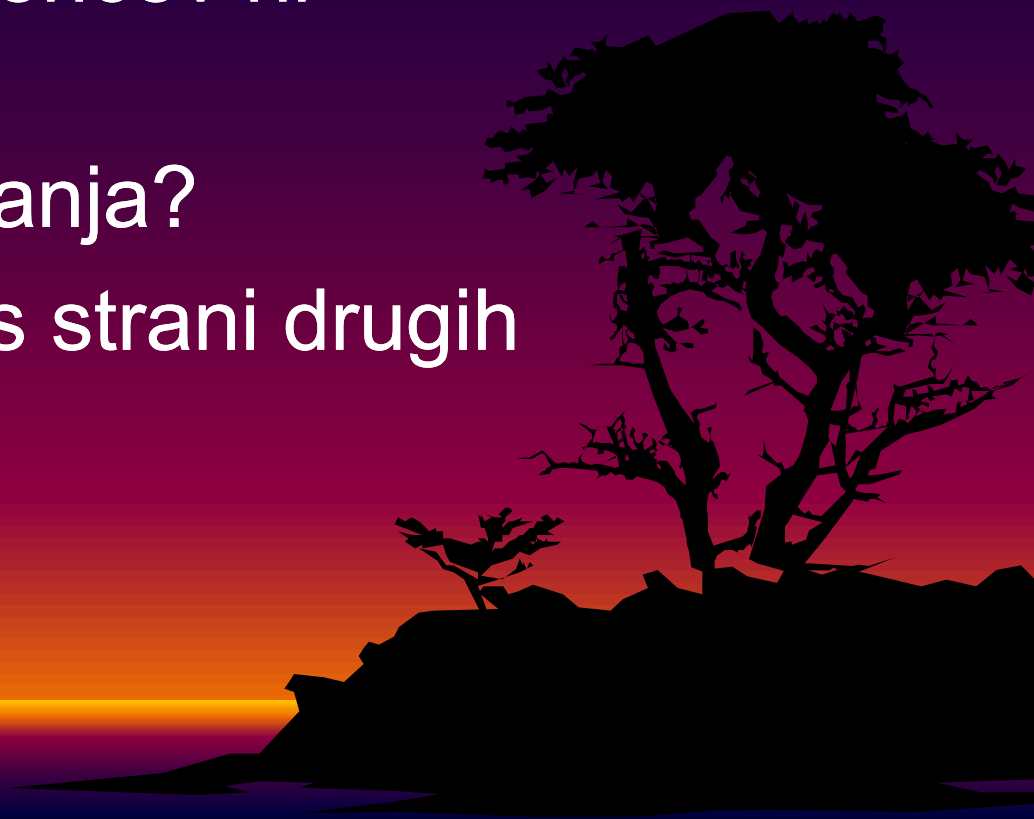
3. krog

- F Seznanjanje z izborom
- F ***Debata***
- F Drugo glasovanje
 - Glasovanje o pomembnosti (običajno petstopenjska lestvica)
- F Rangiranje
- F ***Debata o rezultatih***

Težave

- F Izbor sodelujočih
- F Anonimnost udeležencev ni zagotovljena
- F Anonimnost glasovanja?
- F Vpliv na odločanje s strani drugih udeležencev

Prednosti

- F Zagotavljanje sodelovanja (odstotek odgovorov)
- F Verbalna komunikacija
- F Malo administrativnega dela
- F Nezahtevna analitika (takojšnji rezultati)

